

Издавач
МЕДИЈА ЦЕНТАР „ОДБРАНА”
Библиотека „Војна књига”
Књига бр. 1995
За издавача
Директор
Стевица С. Карайанџин, пуковник
Рецензенти
др Александар Живојић
др Слободан Селенић
Главни уредник
Драјана Марковић
Уредник
Зоран Крујеж, потпуковник
Главни графички уредник
Горан Јањић, дипл. инж.
Дизајн и прелом
Оливера Синадиновић
Језичка редакција и коректура
Агенција ОН
Тираж
300 примерака
Штампа
Војна штампарија, Београд
ISBN 978-86-335-0489-8

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

СЕКТОР ЗА ПОЛИТИКУ ОДБРАНЕ
Институт за стратегијска истраживања

Ненад Ж. Петровић

ВОЈНА САРАДЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ СА СОВЈЕТСКИМ САВЕЗОМ

1953–1964. године

поглед из Београда

Београд, 2016.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	7
УВОД.....	11
Оснивање НАТО.....	13
Корејски рат.....	15
I ЈУГОСЛАВИЈА ПО ОКОНЧАЊУ ДРУТОГ СВЕТСКОГ РАТА.....	19
Војна сарадња Југославије и Совјетског Савеза до раскида 1948. године.....	21
II ПОЧЕТАК ОБНАВЉАЊА САРАДЊЕ 1953–1954. ГОДИНЕ.....	27
III ОБНОВА МЕЂУДРЖАВНИХ ОДНОСА 1955. ГОДИНЕ.....	39
Почетак војне сарадње: обостране посете 1955. године.....	45
IV 1956. ГОДИНА: ДВАДЕСЕТИ КОНГРЕС КПСС, ТИТОВА ПОСЕТА СССР-у И ПОБУНА У МАЂАРСКОЈ.....	51
Долазак делегације ФНРЈ у Москву, разговори и заједничка декларација две партије.....	56
Криза у југословенско-совјетским односима настала догађајима у Мађарској.....	62
Наставак војне сарадње 1956. године.....	83
V ПОЈАЧАНА САРАДЊА 1957. ГОДИНЕ УПРКОС ИДЕОЛОШКИМ СПОРОВИМА.....	93
Посета генерала армије Ивана Гошњака Совјетској армији.....	94
Састанак Тито–Хрушчов.....	99
Посета маршала Георгија Жукова Југославији и његово смењивање.....	103
Саветовање у Москви и Декларација дванаест комунистичких партија.....	108
VI СЕДМИ КОНГРЕС СКЈ И НОВИ СУКОБ СА КПСС 1958. ГОДИНЕ.....	117

VII	ОПРЕМЉЕНОСТ И НАОРУЖАЊЕ ЈНА ДО 1960. И ПЕРСПЕКТИВНИ ПЛАН РАЗВОЈА 1961–1965. ГОДИНЕ.....	129
VIII	ОБНОВА ВОЈНЕ САРАДЊЕ У УСЛОВИМА ИДЕОЛОШКОГ СУКОБА 1959–1960. ГОДИНЕ.....	133
IX	ПРВЕ МАСОВНЕ НАБАВКЕ НАОРУЖАЊА И ОПРЕМЕ ИЗ СССР-а 1961. ГОДИНЕ.....	147
	Уговор потписан у Москви 2. августа 1961. године.....	157
	Допунски споразуми потписани до краја 1961. године и почетак испорука.....	160
	Политички и културни односи 1961. године.....	163
X	НАСТАВАК НАБАВКИ НАОРУЖАЊА И ОПРЕМЕ 1962. ГОДИНЕ И МЕЋУДРЖАВНЕ ПОСЕТЕ.....	173
	Посета министра иностраних послова Андреја Громика.....	174
	Уговори потписани у Београду 1962. године, преговори за куповину морнаричког оружја и наставак испорука.....	178
	Посета Леонида Иљича Брежњева.....	188
	Ракетна криза на Куби и односи Југославија–СССР.....	192
	Титова узвратна посета СССР-у децембра 1962. године.....	202
XI	ОДНОСИ СА СОВЈЕТСКИМ САВЕЗОМ И НАБАВКЕ НАОРУЖАЊА 1963. ГОДИНЕ.....	207
XII	ЈУГОСЛОВЕНСКО-СОВЈЕТСКИ ОДНОСИ У 1964. ГОДИНИ.....	223
	Војна сарадња и узајамне посете.....	229
	Смењивање Никите Сергејевича Хрушчова и прилике у Совјетској армији.....	236
	ЗАКЉУЧАК.....	249
	БИБЛИОГРАФИЈА.....	253

ПРЕДГОВОР

Хладни рат, као политички, војни и психолошки феномен који је оптерећивао међународне односе више од четири деценије након завршетка Другог светског рата, настао је између две тадашње суперсиле и одликовао се постојаном затегнутошћу у односима САД и СССР-а, као и међу њиховим савезницима из Северноатлантске организације и Варшавског уговора. Перманентни сукоби ниског интензитета повремено су ескалирали до ивице светског сукоба, као што је то било случај 1962. године за време „ракетне кризе” у Карибима. Главне неуралгичне тачке тога доба, тј. простори сукоба који су обележили ово време, биле су две немачке државе у Европи, Куба на простору западне хемисфере, две корејске државе, као и Вијетнам на Далеком истоку.

Учитавом тако постављеном миљеурелације ФНРЈ/СФРЈ са СССР-ом имале су значајно место у сагледавању светске ситуације. Иако је једна од њих била велесила, а друга убрзано постајала регионални фактор на подручју југоистока Европе, односи две државе и две армије не могу се другачије сагледавати до у светским оквирима. Ово нарочито важи од тренутка када је Тито створио Покрет несврстаних.

Основни циљ истраживања био је да се расветли и објасни овај важан одељак послератне историје Југославије, временски омеђен смрћу Јосифа Висарионовича Стаљина (март 1953) и одласком са власти Никите Сергејевича Хрушчова (октобар 1964. године). Након снижавања на најмању меру свих односа 1949, наступиле су године заокрета југословенске политике од Истока према Западу, што је било праћено економским везивањем пре свега за САД. То се одразило и на војном плану, јер су управо у том периоду Сједињене Државе, осим пшенице и других потрошних добара, Југославији испоручивале наоружање и војну опрему кроз вид бесповратне помоћи. Након нормализованих